

4. Vzdělávání, vzdělání, vzdělanost: pojetí, cíle a obsahy

Petr Knecht

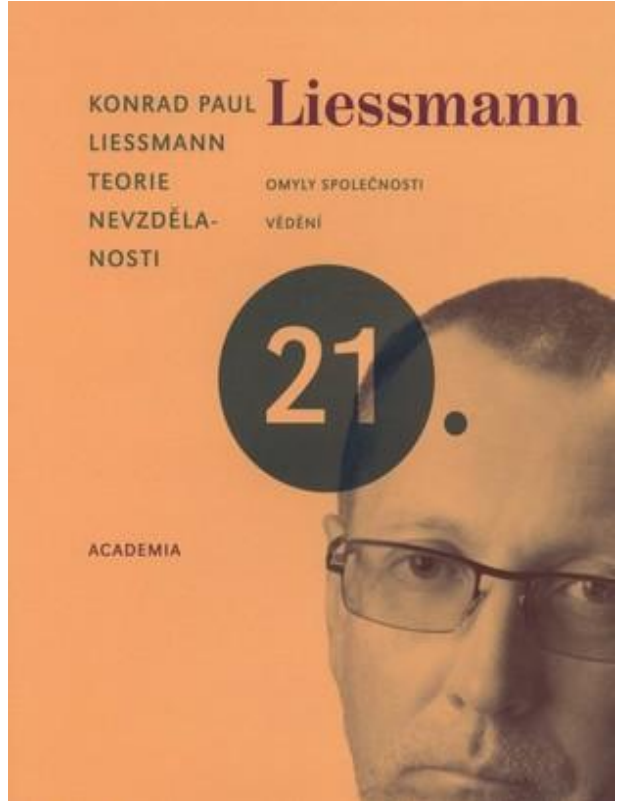
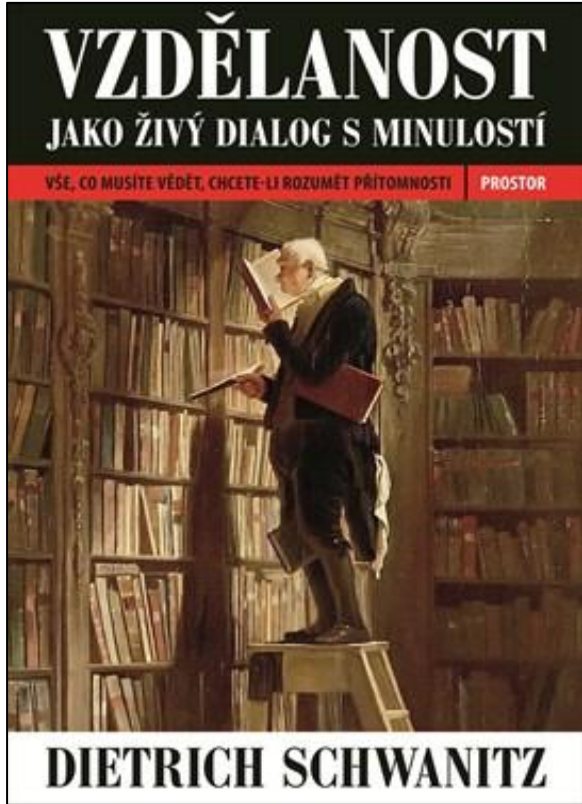
Vzdělávání vs. vzdělání

Vzdělávání je cílevědomý proces kultivace člověka, řízený, vedený a podporovaný společností prostřednictvím osob, na něž je delegována role vzdělavatelů, zpravidla realizovaný ve specializovaných institucích.

Vzdělání je výsledkem procesu vzdělávání.

Vzdělanost

- Dosažená úroveň vzdělanosti populace
- Vzdělanostní struktura různých skupin obyvatelstva
- Hustota sítě škol/počet obyvatel na 1 učitele
- Kvalita vzdělávání

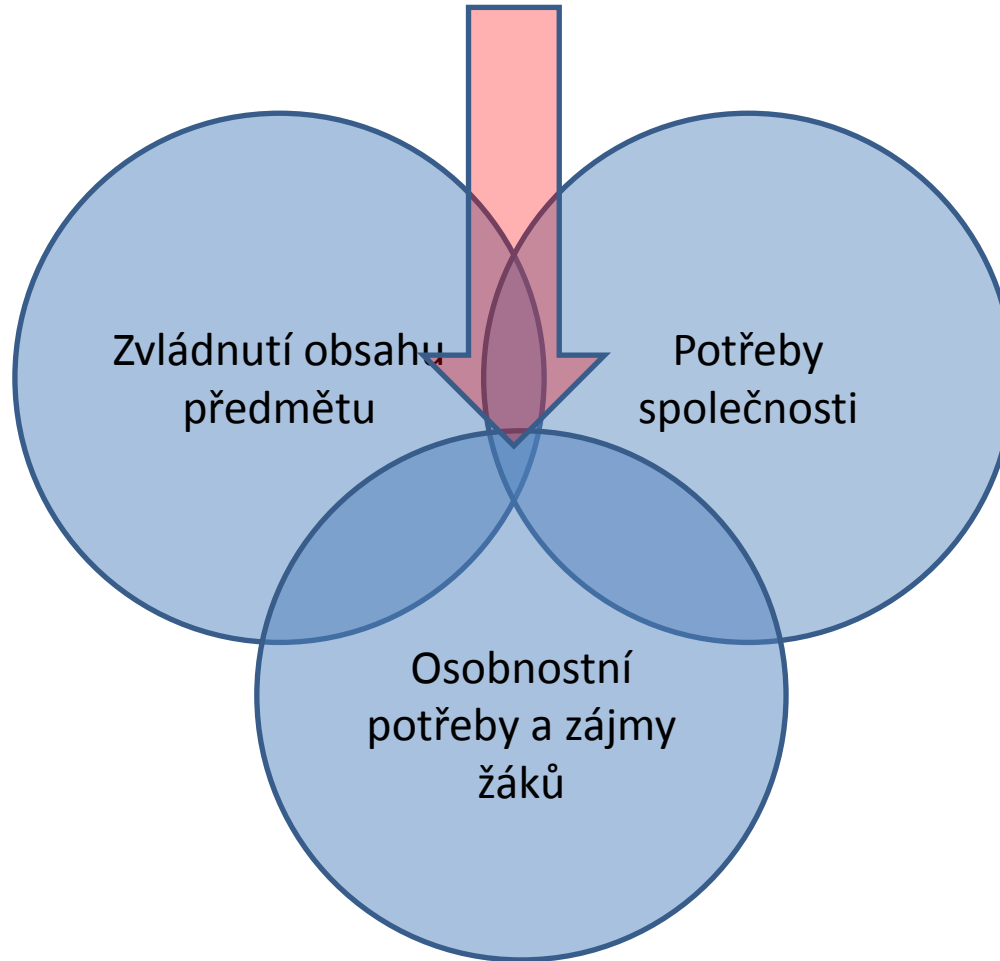
Nové pojetí vzdělanosti

- Vzdělanost jako schopnost celé společnosti nejen se učit z kulturní a sociální zkušenosti, ale také produkovat nové poznatky a využívat je ke svému rozvoji.
- V takovém pojetí se vzdělanost neposuzuje podle stupně dosaženého vzdělání.
- Vzdělaný člověk bude schopen hledat rovnováhu mezi ekonomickou prosperitou a zachováním životního prostředí, mezi osobním profitem a respektováním potřeb celé komunity.

Pojetí vzdělávání

- Historická podmíněnost
- Materiální vs. formální vzdělávání (viz Skalková, s. 27-43).
- Esencialismus vs. progresivismus a rekonstrukcionismus (Pasch a kol. s. 34-40)
- Zprostředkující a vstřícné pojetí (Harbo, 1991)

Cíle vzdělávání

*Potřeba změny pramení z obavy, že
škola nedobře připravuje žáky na
život (budoucnost).*

**klíčové problémy
světa a života**

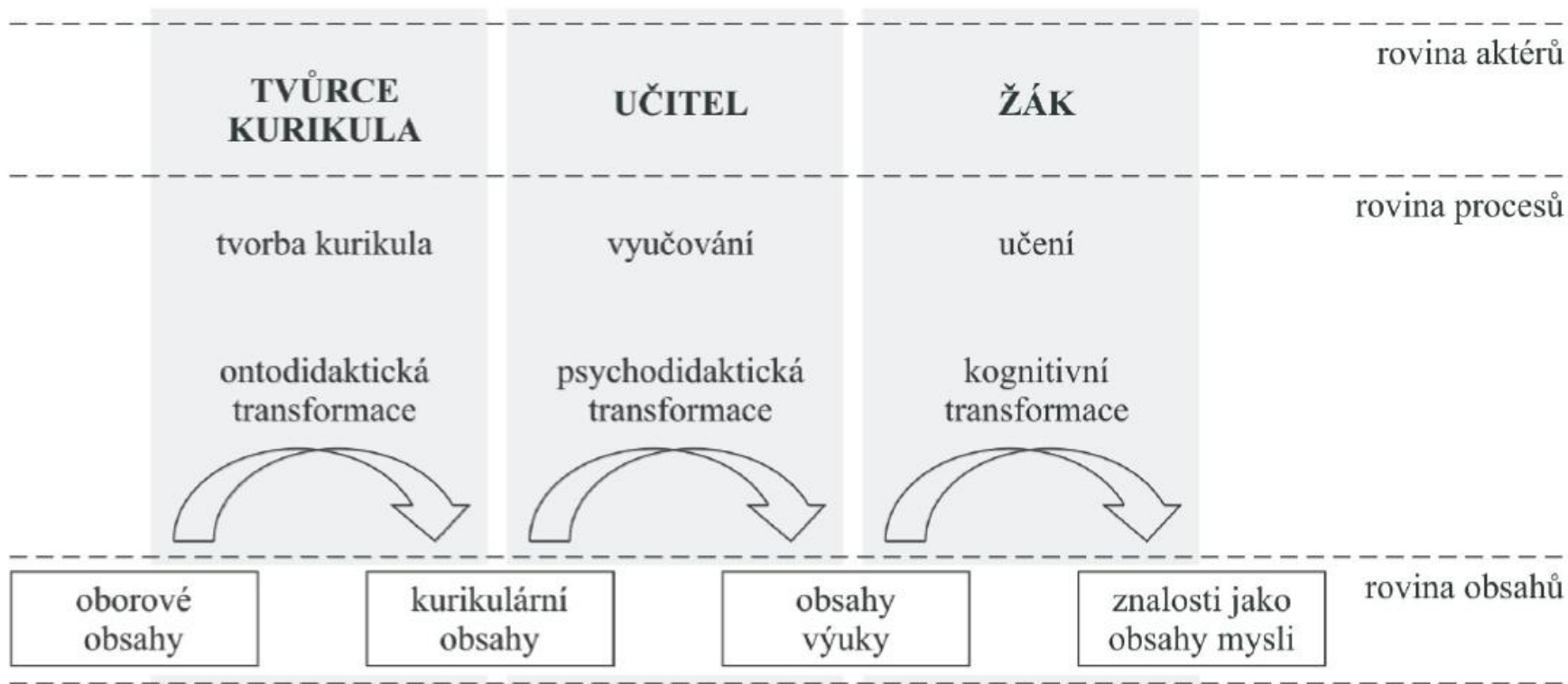
**kulturní dědictví
(obory vědy...)**

*Potřeba změny pramení z obavy, že
současná generace žáků je generací
kulturních analfabetů či barbarů.*

Obsahy vzdělávání

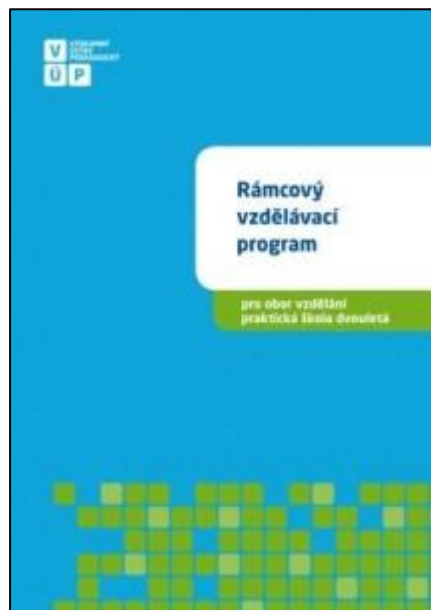
- Hledání vzdělávací hodnoty – toho, co stojí za vzdělávací úsilí
- Odvozují se ze vzdělávacích cílů
- Něco, čeho se žák v průběhu učení zmocňuje

Roviny existence obsahu a obsahové transformace

Kurikulární dokumenty

- Vymezují cíle a obsahy školního vzdělávání
- Pro učitele klíčové

Závěrem

Vzdělání může být zárukou vzdělanosti pouze tehdy, pokud:

- pojetí vzdělávání bude...
- cíle vzdělávání budou...
- obsahy vzdělávání budou...

Zárukou vzdělanosti je především vzdělaný učitel.

Literatura k tématu

- Walterová, E. et al. (2004). *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. I. díl. Brno: Paido. (kap. 1)
- Pasch, M. et al. (2005). *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál. (kap. 2)
- Harbo, T. (1991). Humanizace vzdělávání a současné teorie kurikula. *Pedagogika*, 41(3), 247–255.
- Janík, T., Maňák, J., Knecht, P. (2009). *Cíle a obsahy školního vzdělávání a metodologie jejich utváření*. Brno: Paido. (kap. 1)

Pro fajnšmekry:

Schiro, M. S. (2008). *Curriculum theory. Conflicting visions and enduring concerns*. Los Angeles: Sage.

Průcha, J. (2008). Vzdělanost/národní vzdělanost: nevyjasněný pojem pedagogické teorie. *Pedagogika*, 58(3), 275-285.